NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj **X.** V saboto 28. augusta (poznoletna) 1852. *List* **69.**

Devetnajste bukve
Homerove Iliade *).

Obseglej. Ahil se serdu odpové in se v boj podá.

Dviga iz morskih valov se rumeno prepasana Zora,
Da svitlobo delí bogovam i smertnimu bitju;
Tetida zdaj prinese do bark Hefestove dela,
Pri Patroklu na tleh Ahileja javkati najde,
Britke bolesti okrog zdihajočih obilno tovaršev;
Med nje vstopi nakrat se boginja srebronožična,
Sinu roko podá, izreče besedo in pravi:
»Pustiva, sin, če ravno bolí, tu tega ležati,
Sklenjeno v nebu je tak, da smert je nemilo ga trešla;
Prejmi Hefestov dar, to krasno blešeče orožje,
Kakor enaciga še ob rami človeški ni bilo«.
Boginja tak na tla položí pred sinam orožje,
Ganenja čudno vse skup rožlajo naprave umetne,
Združene strah okrog preletí, ne tvega nobeden
Boginji zreti v obraz, preplašeni proč trepetajo.
Samo Ahílej, orod gledaje, še hujši jezí se,
Bliskata mu ko plamena dva pod čelam očesa;
Scer pa prešine ga slast v objemu bogoviga dara,
In ko dovolj z pogledam oprav nasiti si serce,
Stikoma materi berž besede te krilate reče:
»Da, gotovo je bog, ki pošlje orožje nam isto,
Nevmerjoči le dlan kaj taciga zdela, ne človek.
Koj se orožiti čem! Skerbí me le nekaj, o mati!
Da bi tičas Menetiču môm ne splaznule muhe
V rane zasekane, tam ne vplodile gnusne červadi,
Ki bi potem oskrunila drob in ude merliča;
Kajti življenje je proč — in truplo ne otme se gnilbe«.
Rah overne rekoč mu boginja srebronožična:
»Sercu, predragi mi sin, ne daj žalovati o temu!
Meni bo skerb obvarvati ga nadlege muševja,
Ki se požrešno živí glodaje pobite junake.
Ako celò ležalo bi tu, da leto preteče,
Truplo ne gnilo bi mar, ter vednoma lepši cvetelo.
Združi tedaj k posvetu na hip Ahajče junake,
Jezo pozabi nasprot Agamemnonu, vodniku ljudstva,
Ter se podajta obá s pogumam opasana v bitvo«.
Rekši pogúm in silno krepost mu dihne v oserčje,
Vlije ambrozie scer i rudečiga nektara v žile
Mertvimu Patroklu, gnilobe da truplo mu varje.
Gré pak o bregu potem, ob morskimu, slavni Ahílej,
Strašno v okrožje kričí, in šunta junake Ahajce.
Tisti celò, ki varhi sicer so bivali v ladjah,
Ki kormíla so bark z izurjeno vižali roko,
Ali ko hišniki kruh med posle delíli na brodu;
Vsi ti sedaj hitéli so skup, kar hrabri Ahílej
Spravlja v nesrečni se boj, za kiga se dolgo ni menil.
Arova tudi prišantata tje služabnika serčna,
Tideja sin, stanovitni vojak, in verli Odísej,
Bližata, trudna še ran, se na pike operta počasno,
Ter na perve klopí se zbornice vsedeta spredej.
Nar posledniši pak Agamemnon vojvoda pride,
Silniga vboda bolán, ki v hudimu terganju Koon,
Sin Antenora, njem' je s piko jekleno ga zvertal.

*) »Iliada« Homerova, to je, junaška pesem o Trojanski vojski, ki se je neki v letu 1184 pred Kristusovim rojstvam z razdjanjem Trojanskiga mesta končala, slovi kot nar krasniši pesniško delo te verste, dokler svet stojí. Tako sodijo od starodavnih časov noter do današnjiga dné vsi, kterih razsodba o tem veljá.

Ni nam tedaj treba ne besedice o tem dalje govoriti tistim svojim bravcem, kterim je ta pesem v izvírnim jeziku ali v nemškim prevodu dostojno znana in ki so brali mnogo bukev, ki pretresajo in razlagajo to veličansko pesem. Le tistim bravcem, kteri bojo »Iliado« v slovenskim prevodu pervikrat brali, v porazumljenje toliko opomnimo, da preslavni pevec Homer je živel ob časih paganstva ali ajdov in dolgo dolgo poprej, preden je izveličavna luč kristianske vére svetu zasijala. Takrat, ko ljudje ediniga praviga Boga še niso poznali, so si mislili nebó polno bogov in boginj — malikov, vsaciga s posebnimi lastnostmi, vse v mnogoverstni zavezi z ljudmi, potovajoče z neba na zemljo, iz zemlje v nebó itd. Domišljevali so se tudi ljudí, ki so bili obdarovani s posebnimi prednostmi telesnimi ali duševnimi, da so božjiga rodú, ter so jim dajali v svojih pravlicah čudovite dela dopernašati.

Tako si mora prosti bravec »junaške pesmi« tadanje ljudstva pred očí postaviti, da se ogne vsaki zmoti in zapopade povesti starodavnih časov.

Čeravno so te povesti, kakor vsak iz rečeniga zdaj sam vé, z mnogimi basnimi ali fabulami in domišlijami prepletene, bi vendar krivo sodili, ako bi mislili, da so zgol basnopisje. Podlaga teh pesem je gotovo zgodovinska, ker takrat, ko še pisanje ni iznajdeno bilo, so bili pevci edini zgodovinarji. Kar se je imenitniga zgodilo, se je prepevalo v pravlicah, ki so šle od ust do ust, od roda do roda, in le na ti poti so se ohranile zgodbe starodavnih časov v pesmih naroda.

Homer pa (o kteriga življenjopisji so scer različne mnenja) je prekosil s svojima pesmama »Iliado« in »Odiseo«, v kterih je opéval silovito Trojansko vojsko, vse svoje verstnike, in je s tema pesmama delo vstvaril, ki si je nepremenljivo v teku tisuč in tisuč let svojo slavo ohranilo, in še dandanašnji služe kot izgled krasniga pesništva, ki »um bistrí in obogatuje, okús vgladuje in tudi v obrazovanji narodskega jezika nam pomaga«.

Naš Koseski se je lotil veličanskiga dela in prestavil za poskušnjo 19. pesem »Iliade«. Hvala, priserčna hvala in slava mu v iménu slovenskiga slovstva za to! On, kteriga pesmi, naj bojo izvirne ali prevodi, so Slovencam vedno nauki (Studien) slovenskiga jezika, je tolikanj več vès mož za to, čudovite krasote Homerove povesti v slovenskim jeziku nam popolnoma razodeti, ker je občje znano, kakošen mojster je mogočniga heksametra in odmora (cæsuræ), v »Iliadi« toliko važniga.

Izbral pa si je Koseski iz 24 Iliadnih pesem devetnajsto, ker v nji Ahila, nar pogumnišiga junaka Trojanske vojske, vidimo v nar veči slavi, in v nji tudi se bere prelepa pravlica od Ate — zmote, ktero je, da bi bogov v olimpu (ajdovskim nebu) dalje ne motila, Jupiter (pervák paganskih bogov) iz olimpa vergel; veržena z nebes je letela na zemljo ter padla — na dela človeške.

Več o prevodu Koseskovim nam ni treba omeniti, ker se, častiti bravci! sami bote radovali z nami vred nad prekrasnim nar novejšim delam Koseskiga, kteriga nam mili Bog ohrani, da bi svojimu narodu še podaril obilno cvetlic svojih nadušenih poezij, za kterimi uvék teži serce slovensko. Vred.

Zdaj ko združeni vsi so v skupštini bili Ahajci,
Dvigne z besedami tim se jadrenonogi Ahílej:
»Vojvoda, bolji za naj, ki sva serditiga serca
Slepo se sperla zavolj dekline v britki togoti,
Bolji bi bilo za naj, za mene in tebe, gotovo,
Da bi takrat Artemida v smert zadela jo bila,
Ko ste mi zbrali jo v dar v Lirnesu, premaganim mestu.
Toliko grizlo prahú ne bilo bi slavnih Ahajcov
Padših vražniku v pest ob času mojiga serda.
Unim scer to bilo je v prid — pa zdi se mi, mnogo
Bodo zdihávali še Ahajci najniga krega.
Tode na stran minulo za zmir, če ravno je britko,
Potolaživa ponos — in siloma — v njedru junaškim,
Serda se jaz clo odpovem, ne kaže mi dalej,
Stati ti term nasprot. Na noge tedaj i pokliči
Brez odloga v prepír Ahajce kodrolasate,
Skusiti čem še Trojce enkrat, napadši jih ojstro,
Alj so namenjeni res, prenočvati tukej o brodih?
Zdi se mi, rad bo mnogi od njih kolena priklanjal,
Ako mu steče, da živ se umakne sulici naši«.

(Dalje sledí.)

Kakšna mora hiša biti, da je ljudém prijetno in zdravo prebivališče?

Lastnosti, ki jih mora hiša imeti, da je prijetna in zdrava za svoje prebivavce, bi utegnile sledeče biti:

1. Ker se hiša v ta namen zida in naredí, da bi nas proti vsacimu vremenu varovala, proti vročini in mrazu, proti dežju in nevihti, mora pervič v vsih svojih delih močna in terpeča biti. Najpotrebniši je to pri podlagi (Grundbau), in pri strehi. Stene iz zemlje ali lesa branijo bolj vročino in mraz, ko kamnitne, ker poslednje gorkoto hitrejši skoz se pusté, tudi ložej mokroto na-se vlečejo; ali lesene hiše so nevarnosti ognja zlo podveržene.

2. Prebivališče mora od znotrej in zunej kolikor je mogoče proti nevarnosti ognja zavarovano biti. Hiše, ki imajo slabe dimnike ali jih clò nimajo, ali ki so verh tega na lés naslonjeni, ali clò na les sozidani itd. so nevarnosti ognja od znotrej podveržene; lesene hiše, ali hiše s skodlami, deskami ali s slamo krite, so od zunej v nevarnosti ognja.

3. Hiša ne smé povodnjam podveržena biti, torej mora viši stati, kakor največi višina vode.

4. Vsako stanišče mora takšino biti, da zdravju ne škodje. Da bo temu pogoju zadostilo, je treba:

a) da je dosti prostorno. Hlap namreč ljudí in zrak, kteriga izdihajo, ako se nakupičijo v sôbi, sta zdravju sila škodljiva. Posebno je to v niskih izbicah.

b) Stanišče mora svetlobno biti. Luč in svetloba ste za uspeh in življenje rastlín, žival in ljudí neobhodno potrebne. Luč oživlja vse; vsaka živa stvar se proti luči obrača, in le človek bi v tamôti — v ječi — prebivati hotel? Pa vunder hiša ne smé preveč in nezmerno velicih okinj imeti, ker se scer teško kuriti in ogreti dá, manj terpežna postane, pa vunder več stroškov uzročí.

c) Hiša naj bo tako narejena, da se zdravju škodljiv dim po nji ne more razširjati. Torej naj so dimniki oski, pečí dobre itd.

d) Prebivališče ne sme mokrotno ali vlažno biti, se mora dobro kuriti in dobro prevetriti dati. Ni bolj nezdraviga, kot je mokrotna izba — mati stoternih bolezin! Kamnitna dlažba okoli hiše, ktera naj viši stojí, kakor najviši okolica njena, zavarje hišo mokrote, ter povzdigne celo pohišje. Ravno zavolj suhote so iz cegla zidane pohištva veliko veliko bolj zdrave, kot iz kamnja delane. Potrebni prepih se v sobah dobí, ako je hiša tako narejena, da so si oknja in vrata, kolikor je mogoče, ravno nasprot.

e) Stanišče naj bo prijetno in dopadljivo od zunej in znotrej! Naj dopade očesam memo gredočih! Naj pa tudi dopade hišnimu gospodarju bolj, ko vmazana in nakajena kerčma! Prijetin si moramo dom narediti, da bodemo radi domá ostajali. Blagor domá, kdor ga imá, — in ki srečen in vesel med svojo družinico živí! Kar dopadljivost in zdravje hiše zadene, je po kmetih tudi posebno na to gledati, da sta gnojniše in straniše (sekret) na pravim mestu. Straniše naj bo kje na strani, ne pa ravno pred nosam in očmí, — gnojniše ravno tako.

f) Hiše naj se sozidajo, kar je mogoče, le na tacih krajih, kjer je dobra voda blizo.

5. Notrajna razdelitva pohišja naj bo v vsim taka, da se opravila nar hitrejši in nar ložeje v njem opraviti zamorejo. Koliko tisuč in tisuč stopinj, in koliko delavne močí se dá, postavim, pri kmetijskih pohišjih prihraniti s tem, da so shrambe za klajo blizo hleva, da je štirna blizo kuhinje itd.

6. Zidanje hiše naj pa vunder — kolikor čas in okoljšino pripusté — dober kup bode! Doseže se to, če se vès prostor dobro porabi; če se potrebno gradivo ob pravim času in od pravih krajev poskerbi; če se s poštenim in zvedenim staviteljem dela; če natanjčin prevdarik se naredí, in po tem kolikor je moč, z lastnim, ne pa — s ptujim denarjem zida.

J. Š.

Ogled kmetijstva na Angleškim.

Cena jestvín ali živeža.

Cena živeža je prav za prav mera ali tarifa, po kteri se ravná dnína (lon) za delavce, ker si mora vsak človek toliko prislužiti, kolikor za svoj živež potrebuje; bolj niska ko je dnína delavcev, na toliko nižji stopnji so tudi kmetijstvo, obertnijstvo, rokodelstvo in kupčijstvo. Po visokosti dníne se tedaj zamore ceniti stan obertnijstva vsaktere dežele.

Na Angleškim se sploh mesó trojne sorte prodaja, po **25**, **18** in **15** krajc. naš (Dunajski) funt; srednja cena mesa je tedaj **17** krajc.

Telečje mesó je nekoliko dražji, funt pride na **20** do **23** krajc.

Ovčje in koštrunovo mesó, kteriga bolj ubožni ljudje na Angleškim nar več pojedó, je večidel tiste cene, kakor goveje mesó srednje sorte; po kmetih je enmalo bolji kup.

Svinskiga mesa povžijejo na Angleškim malo, ker se Angleži s prešičjo rejo le malo pečajo; v mestih se pojé scer veliko gnjat, pa te pridejo večidel iz Hamburga.

Bokal mleka izpod krave velja **12½** krajc., — funt siroviga masla (putra) **37** do **46** krajc.

Navadni kruh na Angleškim je pšenični; funt taciga kruha veljá **3½** do **5** krajc.

Ola (piva) pijejo Angleži sila veliko, cena je zlo različna; bokal po kmetih navadniga ola, kterimu se ale pravi, veljá **12½** krajc.

Cukra funt velja **12½** krajc., kave slabeji sorte **37½** krajc.

Vagan krompirja 1 fl. 30 kr. do 1 fl. 40 kr. Funt bolj slabe moke 4, 6 do 9 krajc. Cent premoga od 20 kr. do 1 fl. 10 kr.

(Dalje sledi.)

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verne.

15. pismo.

Dragi prijatel!

Poslednjič sim ogledal še tretji del današnjiga mesta, ki je od ljudskiga terga doli na levi strani že večkrat v misel vzete silno dolge ulice, ki se ji „Corso“ pravi; pa razun španjskiga terga „Piazza di Spagna“ in sila veliciga poslopja Propagande ali društva, ki si za razširenje vére od nekdaj toliko prizadeva, in krasne štirne, ki ji „Fontana Trevi“ pravijo, in cerkve sv. Apostelnov, Ti ne bom nič več v misel vzel. To cerkev Ti pa le zato imenujem, ker v nji krasno delo Kanovavih rok (Canova) — častitljiv spominek slavniga papeža Klemena XIV. (Ganganelli) stojí.

Med Kapitoljskim in Kvirinalskim gričem je Trajanov terg (Forum Trajani), kjer še zmiram čudovito lep Trajanov steber stojí, ki so mu ga bili Rimljani, potem ko je bil Dakiane otepel in premagal, omislili in iz 34 kosov lepiga marmorja sozidali. Trajanove zgodbe so v marmor tako krasno vrisane, de ni dopovedati. Namest Trajanove podobe, ki je bila iz pozlačeniga brona, je papež Sikst V. podobo sv. Petra na-nj postavil.

Od tod sim šel na Kvirinalski grič, ki mu „Monte Cavallo“ pravijo. Na tem verhu je krasno in sila veliko poslopje, v kterem sv. oče papež stanuje. Vidil sim ga le od zunaj; noter se ne smé, kadar so papež domá. Vert bi bil sicer lahko ogledal, ker sim dovoljivno pismo imel; pa ker poslopja nisim mogel viditi, mi tudi za vert ni mar bilo. Temu poslopju je še drugo, ne visoko, pa silno dolgo prizidano, kamor se kardinali zberejo, kadar papeža volijo. — Pred Kvirinalskim poslopjem je velik terg z lepo štirno in z visocim obeliskam, ki med podobama Kastorja in Poluksa stojí, ki vsak svojiga silno veliciga konja krotita. Obé podobi ste iz beliga marmorja z napisam: „Opus Phidiæ“ — „Opus Praxitelis“ kaj lepo iztesane.

Ne dalječ od tod je veličansko poslopje knezov Barberinskih z lepim muzejem malarskih del, med kterimi je tudi Rafaelova fornarina, ki jo je sam malal, in pa podoba prelepe Čenči, delo Guido-Renovih rok.

Potem sim šel na Eskvilinski grič, kjer je sred prostorniga terga cerkev matere božje, ki ji „Santa Maria Maggiore“ pravijo. Nekdaj so ji Liberiana in tudi „ad nives“ djali, zato ker je na tistim mestu verh Eskvilinskiga griča sozidana, kjer je bilo 5. dan veliciga serpana v letu 352 pod papežem Liberiam zamelo. O nekdanjih časih je bil tù — pravijo — zal Junonin tempelj, ki so jo „Juno Lucina“ imenovali, Cerkev ima krasno klonico, ki na dvéh verstah lepih granitastih stebrov sloní in celo širokost cerkve obseže. Pod klonico je na desni bronena podoba španjskiga kralja Filipa IV. in petero vrat v cerkev, tode ene so zazidane, in jih le o svetim letu (Jubilæum) odzidajo in odprejo. V cerkvi, ki jo dvé versti po 18 lepih stebrov iz greškiga marmorja v tri predale delite, je vse čudovito lepo; zgoraj je vsa pozlačena s tistim pervim zlatam, ki je bilo iz novo najdene Amerike prinešeno, in ki sta ga bila Izabela in Ferdinand v Rim darovala. — V ti cerkvi sta groba ali marveč krasna spominka Siksta V. in Pavla V. v čudovito lepih kapelah, ki ju mende zato Sikstov in Pavlov imenujejo. Cerkveni zvonik Ti pa le za to v misel vzamem, ker je nar visokejši vsih v Rimu in silno star; že Gregor XI. ga je sozidal, potem ko se je bil iz Aviniona v Rim preselil.

Na Víminalskim griču, kamor sim iz imenovane cerkve šel, so grozne podertíne nekdanjih silno prostornih Dioklecianovih toplíc (Thermæ); in poleg ali marveč vsred teh je veličanska cerkev matere božje, ki ji „Santa Maria degli Angeli“ pravijo. Cerkev je po Mihel-Angelo Buonarotovim risu v podobi greškiga križa ravno na tistim mestu sozidana, kjer je nekdaj silno velika dvorana bila, ki so jo Pinakoteka imenovali. Osem po 63 pedí visocih, in na okroglej po 16 čevljev debelih granitastih stebrov še stojí, kjer so nekdaj stali. — Sred teh groznih podertin je tudi samostan nekih belih menihov, ki jim Čertozini pravijo, in ki — ne vém zakaj — nikdar nič ne govoré.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Siska. B. Ta mesec se ne da dosti od naše žitne kupčije pisati, ker ni kupca, pa tudi blaga ne veliko. S prosam, ovsam in soršico ni celò nič kupčije, pa tudi s koruzo in pšenico ne veliko. Nekteri tergovci so s ceno koruze in pšenice enmalo poskočili, pa menda le za to, da bi kupovanje enmalo vneli. Cena koruze je po sorti 2 fl. 30 do 2 fl. 36 kr., nar lepši pšenice 4 fl. 36 kr., druge sorte od 4 fl. 30 do 4 fl. 10 kr. Noviga ovsa se nič kaj iz meje ne vozi; cena je 1 fl. 20 do 1 fl. 30 kr., pa je slabe baže, ker ni prerešetan. Ker ste Sava in Kupa zlo majhne, ne morejo ne ladje ne parobrodi do nas, tedaj je veliko žita na poti. Drugi mesec pričakujemo noviga žita iz Banata, ktero je nek prav dobro; kako pa bo cena, se še nič ne vé. V drugim pismu vam bom v stanu kaj več povedati; dosihmal se bo tudi kupčija spet oživila.

Iz Celovca piše „šolski prijatel“ *) o ljudskih šolah na Koroškem takole:

„Leta 1851 je bilo u Koroškej vojvodini 274 katoljških ljudskih šol vsih vkup; med timi so bile 4 glavne šole, 266 je jih bilo pervenčnic, in 4 so bile za deklice. Zastran jezika, u kterem se je učilo, je jih bilo 207 nemških, 17 slovenskih in 50 nemško-slovenskih šol. Ušolanih vesi je bilo 2575, neušolanih 690. Otrok za šolo zrelih je bilo vsih vkup 13.447, u šolo je jih pa hodilo 11.287; po tem taj je jih ostalo 2160 brez šolskega nauka.

Te številke so železne priče:

a) da Gorotanci za šole kaj marajo. Krajnska vojvodina, postavim, šteje blizo 500.000 prebivavcev, ima pa le 105 šol; Koroška šteje 320.000 prebivavcev, ima pa 274 šol! Slava Gorotancem!

b) da Slovenci na Koroškem za šole veliko manj marajo kakor pa Nemci. Med prebivavci je jih več ko tretjina terdih Slovencev, vendar je med 274 šolami le samo 17 slovenskih šol! Slovenci, pri šolah imate vi še veliko, veliko popraviti!

c) In slednič, da je tudi na Koroškem še 2160 ljubih otročičev, kterim kruha za neumerjočo dušo manjka,

---

*) Častiti „šolski prijatel“ nam bo prijatelsko prizanesel, da smo unidan popis šolskega stana na Krajnskem iz „Graškega časopisa“ vzeli, ki ga je kakor tudi „šolski prijatel“ iz „öst. Schulbothe“ vzel. Menda se nikomur krivíca ne godí, če se prepisane številke iz tega ali unega časnika vzamejo! Ker nas je pa „Graški dopisnik“ s svojimi dobrimi misli o pomanjkanji šol k premišljevanji spodbodel, ktero smo pristavili k golemu številstvu, je menda naravno in pravično, da smo tisti časnik imenovali, ki je bil vzrok našega spisa, kakor danes radi ponatisnemo iz »šolsk. prij.« pričujoči sostavek o stanu Koroških šol, ker ni golo številstvo. Vred.

kteri s svojimi ročicami za ljubi kruhec prosijo, pa ni nobenega, da bi ga jim lomil! Gerdo in žalostno!"

Iz Toplic na Dolenskim 18. *augusta.* Včeraj je bila po slovesni šolski sveti maši konecletna šolska preskušnja s tukajšnjimi fantiči in deklicami v pričo častitiga gosp. Novomeškiga prošta Jerneja Arko-ta in mnogih drugih duhovnih gospodov; tudi nekteri očetje in ena mati so bili v pričo, viditi in slišati, kako se bodo njih otročiči obnesli. Ko v šolo stopim, sim bil nepričakovano od vsih učenčikov enoglasno po keršansko pozdravljen: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!" De vse drugo preskočim, kar se v dobro vredjenih šolah godí, le povém, de so učenčiki obojiga spola per izpraševanji tako odgovarjali in se obnašali, de se je očitno pokazalo, kako goreče uneta sta tukajšnja duhovna gospoda, gosp. fajmošter Juri Gornik in gosp. kaplan Janez Škofic za omiko in blagor mladih ovčic svoje čede, in de tudi tukajšnji gosp. šolski učitelj Janez Novak, kteriga oba imenovana gospoda čislata, take lastnosti ima in jih tudi razodeva, de bi smeli s šolami sploh zadovoljni biti, če bi vsi učitelji le taki bili. Ker nekteri stariši otrok v nemščino tišé, je on med letam, jim vstreči, desiravno ni bil dolžan, še po dokončanim šolskim času, ki je bil slovenščini odmenjen, na dan po pol ure učenčike tudi v nemščini vadil, in so tudi per preskušnji pokazali, de so se res nekoliko navadili, kolikor je takim v tolikšim času in takim kraji mogoče, kar se pa meni v ljudskih malih šolah le nepotrebna muka (martra), škodljiva zguba časa in pokvara slovenskiga jezika zdí. Gosp. kaplan in gosp. učitelj sta med letam učenčike tudi v petji urila, zatorej so po dokončani poskušnji tudi zapeli in scer tako ubrano, de se je spet tudi tukaj imenovanih dvéh gospodov gorečnost, pridnost in poterpežljivost očitno pokazala, posebno tistimu, ki je že kdej z otroci kaj opraviti imel, in tako sim se prepričal, de ne le na Gorenskim, ampak tudi na Dolenskim že otroci prijetno peti znajo, in de ni sploh res, kar sim nekdaj slišal: „Gorenci pojejo, Dolenci pijejo!" De bi se le ne bilo že okoli obernilo?! — Po tem so bili nar pridnejši z bukvicami in podobami obdarovani in pa pohvaljeni. — Na zadnje, kar pa z nejevoljo povém, se je izmed poslušavcev, en gerdún, oče dvéh pričijočih učencev, terd kmet, oslepljen nemškutar, desiravno nemško ne zná, oglasil, de bi se bil v pričo nas vsih in otrok nad gospod učiteljem znosil že zavoljo nekake poprejšnje pa nezadolžene pike na-nj, in iz nevošljivosti, ki mu je vidama iz očí migljala, de je bil nar boljši učenčik še posebno pohvaljen, desiravno je bil tudi njegovih sinov eden z bukvicami obdarovan, pa po pravíci že le med zadnjimi. Rekel je ošabno in zabavljaje, de mlajiga ne bo več v šolo pošiljal, ker že dvé leti hodi in še čerk ne pozná, kakor de bi učitelj čudeže delati mogel, ali pa z lijakam tudi terdim buticam učenost vlivati znal; pa letá fantè verh čerk vonder že tudi nekoliko zlogovati zná. Poslednjič je še pred šolskimi durmi v pričo gosp. domačiga fajmoštra in nas drugih duhovnov gospod prošta napletal, de bi učitelju zapovedali, zanaprej otroke bolj nemško, kakor slovensko učiti, kar bi jim bilo po njegovi glavi bolj koristno! Nar na zadnje jih je še vprašal, če bi smel on med letam, kadar bi hotel, v šolo pogledat in poslušat priti, kako se učitelj med otroci obnaša?! Ali ni to od sile! Človek, ki je po takim neotesanim vedenji očitno pokazal, de ni nikdar v šolo hodil ali saj de mu za šolo ni nič mar bilo, hoče biti nadzornik šole!! Taka šola, kteri bi tak človek ogleda bil, bi mogla pač prava šola biti!! Modre govore prečastitiga gospod prošta si pa že lahko mislite, brez de bi vam jih pravil. Juri Plemelj.

Iz Ljubljane. Kakor pretečene leta se je tudi letos konecletna preskušnja malih učenčkov in učenk v tukajšnji obvarovavnici (Kleinkinderbewahranstalt) prav dobro obnesla. Očitno se je vidilo, da višji šolski ogleda gosp. kanonik Savašnik, kakor tudi gospá grofnja Chorinskova in vse druge pričujoče varhinje te gojilnice, ktere učenik je pridni gosp. J. Pfeifer, so bili prav zadovoljni z obnašo in odgovori izpraševanih otročičev. Z veseljem pristavim, da se tudi v ti šoli, kakor se spodobi, domačimu slovenskimu jeziku v vsim pravíca skazuje, in da sta se dva fantka: Albert Kosmač z začetnim nemškim, A. Popovič pa s končnim slovenskim govoram prav dobro odrezala. Prečastita gospá gr. Chorinskova je po dokončani preskušnji nar pridnišim in ubožnišim 3 učenčkam darila v svitlih dvajseticah podelila; razun teh so dobili tudi vsi drugi vsak svojo belo štruco iz rok milih varhinj, s ktero so veseli domu skakljali. — Eksercicije g. duhovnov Ljubljanske škofije, ki so se v pondeljk popoldne pričele, so jenjale v petek dopoldne.

Novičar iz mnogih krajev.

Nova postava za natis bukev, časnikov in druzih spisov, ima po cesarskim ukazu od 11. t. m. pervi dan prihodnjiga mesca po vsim cesarstvu in tudi v tistih krajih v veljavnost stopiti, ki so dosihmal še v vojaški posadki. — Svitli cesar je spet mnogim svetniga in duhovskiga stanú, ki so se v letu 1848 in 1849 Ogerskiga punta vdeležili, milostno prizanesel. — Za gotovo pravijo, da pride 1. oktobra v Zagreb. — Deržavni bankovci, ki donašajo činže 3 od 100, pridejo konec tega leta toliko ob veljavnost, da ni nihče primoran jih jemati, vse cesarske kase pa jih bojo jemale z doštetimi činži; kdor jih ima, jih zna zamenjati v druge deržavne bankovce. — Sliši se, da se bojo kupčijske učilnice po vsih poglavnih mestih napravile. — Dr. Schmidl je začel v družini še s 4 učenimi možmi podzemeljske jame na Krasu preiskovati. — Gosp. minister notrajnih oprav je krepko podporo obljubil Kraški družbi za pogojzdevanje Krasa. — Žita na južnim Rusovskim se je letos sila veliko pridelalo, kar bo tudi druzim deželam na dobro. — „Serbskimu dnevniku" se piše, da je knez Černogorski arhimandrita Nikola Rajčević-a za vladika Černogorskiga izvolil. — V mnogih Sardinskih mestih so našli unidan ponoči francoske gerbe na hišah francoskih poročnikov z blatam namazane. — Spet se je vnel po Napoleonovi stranki na Francoskim hrup po cesarstvu, ki je bil začasno potihnul. — Košut v Londonu pokojno prebiva; angleška vlada je nek naznanila austrianski, da bo skerbela, da Košut ne bo ondi nič storil, kar bi utegnilo Austrio žaliti. — V Turškim mestu Drinopolji je pogorelo spet 300 bajt; ljudstvo je zlo nejevoljno, ker misli, da ti požigi izvirajo iz sovraštva do Turškiga vladarstva. — Angleško ministerstvo je sklenilo, deržavniga zbora ne pred 21. oktobram skup poklicati. — Tudi „Novícam" znani vremenski prerok, prof. dr. Stiefel je unidan nanagloma umerl. — Nek hlapec Rusinske cerkve v Tarnoplu je pred nekimi dnevi svojim znancam rekel, da bo naredil, da se drugi dan ne bo maša v cerkvi brala. Drugo jutro ga najdejo v cerkvi obešeniga. V svarílo drugim ga je ukazal fajmošter po konjedercu, kterimu je za to 15 rubljev plačal, z višala sneti. Zdravniško preiskovanje je razodelo, da je polič žganja popil, preden se je obesel. Cerkev je potem fajmošter zapreti dal in vrata zapečatil. Žalostno so se spolnile hlapcove besede.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*